

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 10. marca 2022*

„Predhodno odločanje – Načela prava Unije – Primarnost – Neposredni učinek – Lojalno sodelovanje – Člen 4(3) PEU – Člen 63 PDEU – Obveznosti države članice, ki izhajajo iz sodbe, izdane v postopku predhodnega odločanja – Razlaga pravila prava Unije, ki jo je Sodišče podalo v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja – Obveznost zagotovitve polnega učinka prava Unije – Obveznost nacionalnega sodišča, da ne uporabi nacionalne ureditve, ki je v nasprotju s pravom Unije, kot ga je razložilo Sodišče – Upravna odločba, ki je postala pravnomočna, ker ni bilo vloženo pravno sredstvo pri sodišču – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti – Odgovornost države članice“

V zadevi C-177/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Győru, Madžarska) z odločbo z dne 6. marca 2020, ki je na Sodišče prispela 7. aprila 2020, v postopku

„Grossmania“ Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft.

proti

Vas Megyei Kormányhivatal,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal (poročevalka), predsednica drugega senata v funkciji predsednice tretjega senata, J. Passer, F. Biltgen, sodnika, L. S. Rossi, sodnica, in N. Wahl, sodnik,

generalni pravobranilec: E. Tanchev,

sodna tajnica: M. Krausenböck, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 2. junija 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za „Grossmania“ Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft. T. Szendrő-Németh, ügyvéd,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér, agent,

* Jezik postopka: madžarščina.

- za nemško vlado J. Möller in R. Kanitz, agenta,
- za špansko vlado J. Rodríguez de la Rúa Puig, agent,
- za Evropsko komisijo F. Erlbacher, L. Malferrari in L. Havas, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. septembra 2021
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 267 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo „Grossmania“ Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft (v nadaljevanju: Grossmania) in Vas Megyei Kormányhivatal (upravne službe Železne županije, Madžarska) glede zakonitosti odločbe o zavrnitvi predloga, naj se v zemljiško knjigo ponovno vpišejo pravice užitka, ki so po samem zakonu ugasnile in so bile iz te knjige izbrisane.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Priloga X k Aktu o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah Pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL 2003, L 236, str. 33) je naslovljena „Seznam iz člena 24 Pristopne pogodbe: Madžarska“. V točki 2 poglavja 3 te priloge, naslovljenega „Prosti pretok kapitala“, je določeno:

„Ne glede na obveznosti iz pogodb, na katerih temelji Evropska unija, lahko Madžarska sedem let od dne pristopa ohrani v veljavi prepovedi iz svoje na dan podpisa tega akta obstoječe zakonodaje glede pridobitve kmetijskih zemljišč s strani fizičnih oseb, ki ne prebivajo [na Madžarskem] ali niso državljani Madžarske, ali s strani pravnih oseb. V nobenem primeru se državljani držav članic ali pravne osebe, ki so ustanovljene v skladu z zakonodajo drugih držav članic, glede pridobitve kmetijskih zemljišč ne smejo obravnavati manj ugodno kot na dan podpisa Pristopne pogodbe. [...]

Za državljane drugih držav članic, ki želijo imeti sedež kot samozaposleni kmetje ter so na Madžarskem tri leta neprekinjeno zakonito prebivali in opravljali kmetijsko dejavnost, ne veljajo določbe prejšnjega pododstavka ali kakršnakoli pravila in postopki, ki ne veljajo za madžarske državljane.

[...]

Če obstajajo zadostni dokazi, da bo po izteku prehodnega obdobja na trgu s kmetijskimi zemljišči na Madžarskem prišlo do resnih motenj ali do groženj resnih motenj, [Evropska k]omisija na zahtevo Madžarske odloči o podaljšanju prehodnega obdobja za največ tri leta.“

- 4 S Sklepom Komisije 2010/792/EU z dne 20. decembra 2010 o podaljšanju prehodnega obdobja v zvezi s pridobitvijo kmetijskega zemljišča na Madžarskem (UL 2010, L 336, str. 60) je bilo prehodno obdobje iz točke 2 poglavja 3 Priloge X k Aktu o pristopu, ki je naveden v prejšnji točki te sodbe, podaljšano do 30. aprila 2014.

Madžarsko pravo

- 5 Člen 38(1) földről szóló 1987. évi I. törvény (zakon št. I iz leta 1987 o zemljiščih) je določal, da lahko fizične osebe, ki nimajo madžarskega državljanstva ali pa ga imajo, vendar stalno prebivajo zunaj Madžarske, in pravne osebe, ki imajo sedež zunaj Madžarske ali pa na Madžarskem, vendar so v lasti fizičnih ali pravnih oseb, ki imajo stalno prebivališče ali sedež zunaj Madžarske, pridobijo lastništvo na obdelovalnih zemljiščih z nakupom, zamenjavo ali donacijo le s predhodnim dovoljenjem ministra za finance.
- 6 S členom 1(5) 171/1991 Korm. rendelet (uredba vlade 171/1991) z dne 27. decembra 1991, ki je začela veljati 1. januarja 1992, je bila izključena možnost, da osebe, ki nimajo madžarskega državljanstva – razen oseb, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje, in oseb, ki jim je bil priznan status begunca – pridobijo obdelovalna zemljišča.
- 7 S termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (zakon št. LV iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih, v nadaljevanju: zakon iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih) je bila navedena prepoved pridobitve ohranjena in razširjena na pravne osebe, ne glede na to, ali je njihov sedež na Madžarskem ali ne.
- 8 Navedeni zakon je bil spremenjen, in sicer z učinkom od 1. januarja 2002, s termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXVII. törvény (zakon št. CXVII iz leta 2001 o spremembi zakona št. LV iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih), da bi se izključila tudi možnost pogodbene ustanovitve pravice užitka na obdelovalnih zemljiščih v korist fizičnih oseb, ki nimajo madžarskega državljanstva, ali pravnih oseb. Člen 11(1) zakona iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih je po teh spremembah določal, da je treba „[z]a pogodbeno ustanovitev pravice užitka in pravice rabe [...] uporabiti določbe poglavja II o omejitvi pridobitve lastnine. [...]“
- 9 Člen 11(1) zakona iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih je bil nato spremenjen z egyes agrár tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXIII. törvény (zakon št. CCXIII iz leta 2012 o spremembi nekaterih zakonov o kmetijstvu). Ta člen 11(1) je v novi različici, ki je bila posledica te spremembe in je začela veljati 1. januarja 2013, določal, da je „[p]ravica užitka, ustanovljena s pogodbo, [...] nična, razen če je ustanovljena v korist bližnjega sorodnika“. Z zakonom št. CCXIII iz leta 2012 je bil prav tako v ta zakon iz leta 1994 vstavljen nov člen 91(1), ki je določal, da „[v]saka pravica užitka, ki obstaja 1. januarja 2013 in je za nedoločen ali določen čas, ki se izteče po 30. decembru 2032, ustanovljena s pogodbo, sklenjeno med osebami, ki niso ožji družinski člani, po samem zakonu ugasne 1. januarja 2033“.
- 10 Mező és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (zakon št. CXXII iz leta 2013 o prodaji kmetijskih in gozdnih zemljišč, v nadaljevanju: zakon iz leta 2013 o kmetijskih zemljiščih) je bil sprejet 21. junija 2013 in je začel veljati 15. decembra 2013.
- 11 V členu 37(1) zakona iz leta 2013 o kmetijskih zemljiščih je ohranjeno pravilo, da je pravica užitka ali pravica rabe na takih zemljiščih, ustanovljena s pogodbo, nična, razen če je ustanovljena v korist ožjega družinskega člana.

12 Mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (zakon št. CCXII iz leta 2013 o različnih določbah in prehodnih ukrepih v zvezi z zakonom št. CXXII iz leta 2013 o prodaji kmetijskih in gozdnih zemljišč, v nadaljevanju: zakon iz leta 2013 o prehodnih ukrepih) je bil sprejet 12. decembra 2013 in je začel veljati 15. decembra 2013.

13 Člen 108(1) tega zakona, s katerim je bil razveljavljen člen 91(1) zakona iz leta 1994 o obdelovalnih zemljiščih, določa:

„Vsaka pravica užitka ali rabe, ki obstaja 30. aprila 2014 in je za nedoločen čas ali določen čas, ki se izteče po 30. aprilu 2014, ustanovljena s pogodbo, sklenjeno med osebam, ki niso ožji družinski člani, bo po samem zakonu ugasnila 1. maja 2014.“

14 Po razglasitvi sodbe z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), je bil člen 108 zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih spremenjen tako, da sta bila vanj z učinkom od 11. januarja 2019 dodana nova odstavka 4 in 5, ki določata:

„4. Če je za izvršitev sodne odločbe treba ponovno vzpostaviti pravico, ki je prenehala na podlagi odstavka 1, vendar pa ta pravica na podlagi določb, ki so veljale na dan njenega prvotnega vpisa, zaradi formalne ali vsebinske napake ne bi mogla biti vpisana, organ, pristojen za zemljiškopravne zadeve, o tem obvesti državnega tožilca ter do konca preiskave državnega tožilca in postopka, začetega na podlagi te preiskave, prekine postopek.

5. Napaka v smislu odstavka 4 je podana, kadar:

(a) je imetnik pravice rabe pravna oseba;

(b) je bila pravica užitka ali pravica rabe v zemljiško knjigo vpisana po 31. decembru 2001 v korist imetnika, ki je pravna oseba ali fizična oseba brez madžarskega državljanstva;

(c) se je ob vložitvi zahteve za vpis pravice užitka ali pravice rabe za pridobitev te pravice v skladu s tedaj veljavnimi določbami zahtevalo potrdilo ali dovoljenje drugega organa in stranka ni predložila teh dokumentov.“

15 Člen 94 ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (zakon št. CXLI iz leta 1997 o zemljiški knjigi, v nadaljevanju: zakon o zemljiški knjigi) določa:

„1. Za izbris pravic užitka in pravic rabe, ki ugasnejo na podlagi člena 108(1) [zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih] (v nadaljevanju v tem členu skupaj: pravice užitka), iz zemljiške knjige mora fizična oseba, ki ima pravice užitka, na podlagi opomina, ki ga najpozneje 31. oktobra 2014 pošlje organ, pristojen za vodenje zemljiške knjige, v 15 dneh po prejemu opomina na obrazcu, ki ga za ta namen določi minister, prijaviti ožje sorodstveno razmerje, ki jo glede na okoliščine primera povezuje z osebo, ki je kot lastnica nepremičnine omenjena na dokumentu, na podlagi katerega je bil opravljen vpis. Če ta prijava ni podana v zahtevanem roku, se po 31. decembru 2014 zavrne zahteva za izdajo potrdila.

[...]

3. Če v prijavi ni navedeno ožje sorodstveno razmerje ali če v zahtevanem roku prijava ni bila podana, organ, pristojen za vodenje zemljiške knjige, po uradni dolžnosti izbriše pravice užitka iz

navedene knjige v šestih mesecih po izteku roka za predložitev prijave oziroma najpozneje 31. julija 2015.

[...]

5. Uprava za zemljiškopravne zadeve po uradni dolžnosti najpozneje 31. decembra 2014 iz zemljiške knjige izbriše pravice užitka, ki so bile vpisane v korist pravnih oseb ali subjektov, ki nimajo pravne osebnosti, vendar so sposobni pridobiti pravice, ki se lahko vpišejo v knjigo, in ki so bile ukinjene na podlagi člena 108(1) [zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih].“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 16 Grossmania, gospodarska družba s sedežem na Madžarskem, katere družbeniki so fizične osebe, ki so državljani drugih držav članic, je bila imetnica pravic užitka, ki jih je pridobila na kmetijskih parcelah v Jánosházi in Duki (Madžarska).
- 17 Potem ko so te pravice užitka 1. maja 2014 ugasnile po samem zakonu v skladu s členom 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih, jih je pristojni organ na podlagi člena 94(5) zakona o zemljiški knjigi izbrisal iz zemljiške knjige. Družba Grossmania zoper ta izbris ni vložila pravnega sredstva.
- 18 Sodišče je v sodbi z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), razsodilo, da člen 63 PDEU nasprotuje nacionalni ureditvi, na podlagi katere pravice užitka, ki so bile predhodno ustanovljene na kmetijskih zemljiščih in katerih imetniki niso bližnji sorodniki lastnika teh zemljišč, po samem zakonu ugasnejo in so zato izbrisane iz zemljiške knjige, zato je družba Grossmania 10. maja 2019 pri Vas Megyei Kormányhivatal Celldömölki Járási Hivatala (upravne službe Železne županije – zemljiški urad okrožja Celldömölk, Madžarska) vložila predlog za ponovni vpis njenih pravic užitka.
- 19 Ta organ je z odločbo z dne 17. maja 2019 ta predlog razglasil za nedopusten, pri čemer se je oprl na člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih in na člen 37(1) zakona iz leta 2013 o kmetijskih zemljiščih.
- 20 Družba Grossmania je zoper to odločbo vložila upravno pritožbo, vendar so upravne službe Železne županije z odločbo z dne 5. avgusta 2019 prvonavedeno odločbo potrdile z obrazložitvijo, da člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih in člen 37(1) zakona iz leta 2013 o kmetijskih zemljiščih še vedno veljata in preprečujeta predlagan ponovni vpis. V zvezi s trditvijo, ki se je nanašala na sodbo z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), so te službe navedle, da se ta sodba uporablja le za posamezni zadevi, za kateri je bila izdana. V zvezi s sodbo z dne 21. maja 2019, Komisija/Madžarska (Užitek na kmetijskih zemljiščih) (C-235/17, EU:C:2019:432), izdano v postopku s tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti, ki se je nanašala na isto nacionalno ureditev, so navedene službe poudarile, da je ta sodba zavezujoča na področju odškodnin, ne pa tudi na področju ponovnega vpisa predhodno izbrisanih pravic užitka.
- 21 Družba Grossmania je zoper odločbo z dne 5. avgusta 2019 vložila tožbo pri Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Győru, Madžarska), ki je predložitveno sodišče.

- 22 Navedeno sodišče najprej poudarja, da v času spora o glavni stvari v nacionalnem pravu še ni nobene določbe, na podlagi katere bi bilo mogoče družbi Grossmania povrniti škodo, nastalo zaradi ugasnitve njenih pravic užitka po samem zakonu in njihovega izbrisa.
- 23 Alkotmánybíróság (ustavno sodišče, Madžarska) je v sodbi z dne 21. julija 2015 resda na eni strani ugotovilo, da je bil Magyarország Alaptörvénye (madžarski temeljni zakon) kršen, ker nacionalni zakonodajalec glede pravic užitka in pravic rabe, ki so bile izgubljene zaradi uporabe člena 108 zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih, ni sprejel določb, ki bi omogočale povrnitev izjemne premoženjske škode, ki je nastala z ukinitvijo teh pravic in ki je ni mogoče povrniti v okviru prenehanja razmerja med sopogodbениkoma, na drugi strani pa nacionalnega zakonodajalca pozvalo, naj to pravno praznino odpravi najpozneje do 1. decembra 2015. Vendar naj v času spora o glavni stvari v zvezi s tem še ne bi bil sprejet noben ukrep.
- 24 Predložitveno sodišče nato pojasnjuje, da družba Grossmania, ker ni mogla uveljavljati odškodnine, ni imela druge možnosti, kot da zahteva ponovni vpis svojih pravic užitka. V tem okviru se navedeno sodišče sprašuje, kakšen je obseg zavezujočih učinkov sodb Sodišča, izdanih v postopkih predhodnega odločanja.
- 25 V zvezi s tem opozarja, da v skladu s sodno prakso Sodišča zaradi zavezujoče narave razlage, ki jo je Sodišče predhodno podalo na podlagi člena 267 PDEU, nacionalno sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, ni dolžno nasloviti predloga za sprejetje predhodne odločbe, kadar je postavljeno vprašanje vsebinsko enako vprašanju, ki je že bilo obravnavano v predhodni odločbi v podobni zadevi ali v ustaljeni sodni praksi Sodišča, v kateri je rešeno zadevno pravno vprašanje, ne glede na naravo postopkov, ki so bili podlaga za to sodno prakso, tudi če ne obstaja stroga identičnost vprašanj v postopku. Predložitveno sodišče poudarja tudi, da ima razlaga Sodišča učinek *ex tunc* v smislu, da nacionalno sodišče pravilo, ki je bilo tako razloženo, lahko in mora uporabiti tudi za pravna razmerja, ki so nastala in so bila oblikovana pred sodbo, s katero je bilo odločeno o predlogu za razlago.
- 26 V skladu z navedbami predložitvenega sodišča pa iz sodbe z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), jasno izhaja, da je člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih, na podlagi katerega je bila sprejeta odločba iz postopka v glavni stvari, v nasprotju s pravom Unije in da ta ugotovitev velja tudi za spor o glavni stvari.
- 27 Vendar navedeno sodišče poudarja, da družba Grossmania – drugače kot je to bilo v položajih, v katerih je bila izdana sodba z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157) – ni sodno izpodbijala izbrisa svojih pravic užitka. Zato se sprašuje, ali se spoznanja, ki izhajajo iz navedene sodbe, lahko uporabijo za spor o glavni stvari, ter zlasti, ali lahko zavrne uporabo člena 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih, ker je v nasprotju s pravom Unije, in toženi stranki iz postopka v glavni stvari naloži, naj ponovno vpiše pravice užitka družbe Grossmania, pri čemer pa je treba poleg tega upoštevati, da sta medtem začela veljati odstavka 4 in 5 navedenega člena 108.
- 28 V teh okoliščinah je Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Győru) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:
- „Ali je treba člen 267 PDEU razlagati tako, da če je [Sodišče] s predhodno odločbo, sprejeto v postopku predhodnega odločanja, ugotovilo, da je nacionalna zakonodajna določba v nasprotju s pravom Unije, te nacionalne zakonodajne določbe ni mogoče uporabiti niti v poznejših

nacionalnih upravnih in sodnih postopkih, tudi če dejansko stanje, ki je podlaga za poznejši postopek, ni popolnoma enako dejanskemu stanju, ki je bilo podlaga za prejšnji postopek predhodnega odločanja?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 29 V uvodu je treba opozoriti, da mora Sodišče v skladu s svojo ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, ki je bil uveden s členom 267 PDEU, nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu bo omogočil rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena (sodba z dne 26. oktobra 2021, C-109/20, PL Holdings, EU:C:2021:875, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 30 V zvezi s tem je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, prvič, da poizvedovanje predložitvenega sodišča, ki se nanaša na to, ali mora zavrniti uporabo nacionalne ureditve, za katero meni, da ni združljiva s pravom Unije, kot ga je razložilo Sodišče v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja – in sicer gre v obravnavani zadevi za sodbo z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), v zvezi s členom 63 PDEU – spada v okvir spora, ki se sicer nanaša na predlog za odpravo odločbe o zavrnitvi ponovnega vpisa pravic užitka, ki so ugasnile po samem zakonu in so bile izbrisane iz zemljiške knjige na podlagi iste nacionalne ureditve, kot je tista, ki je bila predmet zadev, v katerih je bila izdana navedena sodba, vendar se od teh zadev razlikuje v tem, da tožeča stranka iz postopka v glavni stvari drugače kot osebe, na katere sta se nanašali navedeni zadevi, ni v zakonskih rokih sodno izpodbijala izbrisa svojih pravic užitka.
- 31 Drugič, predložitveno sodišče se sprašuje, ali lahko toženi stranki iz postopka v glavni stvari, ker v madžarskem pravu ni pravne podlage, ki bi omogočala dodelitev odškodnine družbi Grossmania za škodo, ki je posledica ugasnitve njenih pravic užitka po samem zakonu in njihovega izbrisa, naloži ponovni vpis navedenih pravic, kot to zahteva ta družba.
- 32 V teh okoliščinah je treba vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, razumeti tako, da se z njim sprašuje, ali je treba pravo Unije, zlasti člen 267 PDEU, razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi zoper odločbo o zavrnitvi predloga za ponovni vpis pravic užitka, ki so na podlagi nacionalne ureditve, ki ni združljiva s členom 63 PDEU, kot ga je razložilo Sodišče v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, po samem zakonu ugasnile in so bile izbrisane iz zemljiške knjige, po eni strani zavrniti uporabo te ureditve in po drugi strani pristojnemu upravnemu organu naložiti, naj te pravice užitka ponovno vpiše, čeprav izbris teh pravic ni bil sodno izpodbijan v zakonskih rokih.
- 33 V zvezi s tem je treba navesti, da čeprav se je predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe sklicevalo le na sodbo z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), je bila v zvezi z nacionalno ureditvijo, na katero se nanašata zadeva, ki je pripeljala do navedene sodbe, in zadeva iz postopka v glavni stvari, izdana tudi sodba z dne 21. maja 2019, Komisija/Madžarska (Užitek na kmetijskih zemljiščih) (C-235/17, EU:C:2019:432), in sicer na podlagi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti, ki jo je Komisija vložila na podlagi člena 258 PDEU.

- 34 Sodišče je v navedeni sodbi razsodilo, da Madžarska s tem, da je sprejela člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih in tako *ex lege* ukinila pravice užitka na kmetijskih in gozdnih zemljiščih na Madžarskem, ki jih imajo neposredno ali posredno državljani drugih držav članic, ni izpolnila obveznosti iz določb člena 63 PDEU v povezavi s členom 17 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 35 V skladu s členom 260(1) PDEU pa mora država članica, če Sodišče ugotovi, da ni izpolnila obveznosti iz Pogodb, sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe Sodišča, ki je pravnomočna za dejanska in pravna vprašanja, ki so bila dejansko ali nujno obravnavana v zadevni sodni odločbi (glej v tem smislu sodbo z dne 24. januarja 2013, Komisija/Španija, C-529/09, EU:C:2013:31, točki 65 in 66).
- 36 To pomeni, da medtem ko morajo organi zadevne države članice, ki sodelujejo pri izvajanju zakonodajne oblasti, nacionalne določbe, ki so bile predmet sodbe zaradi neizpolnitve obveznosti, spremeniti tako, da bodo te v skladu z zahtevami prava Unije, imajo sodišča te države članice obveznost, da pri opravljanju svoje naloge zagotovijo spoštovanje sodbe, kar med drugim pomeni, da mora nacionalno sodišče v skladu z močjo, ki jo ima navedena sodba, po potrebi upoštevati pravne elemente, ki so v njej določeni, zato da določi obseg določb prava Unije, ki jih mora uporabiti (glej v tem smislu sodbo z dne 14. decembra 1982, Waterkeyn in drugi, od 314/81 do 316/81 in 83/82, EU:C:1982:430, točki 14 in 15).
- 37 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da je člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih ob sprejetju odločbe o zavrnitvi ponovnega vpisa pravic užitka iz postopka v glavni stvari še vedno veljal, saj so se pristojni nacionalni organi za utemeljitev navedene odločbe sklicevali na to nacionalno določbo. Tako madžarski organi, ki sodelujejo pri izvajanju zakonodajne oblasti, na ta datum še niso sprejeli ukrepov za izvršitev sodbe, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti in ki je omenjena v točki 33 te sodbe.
- 38 Kljub nesprejetju takih ukrepov pa mora predložitveno sodišče sprejeti vse ukrepe za lažjo zagotovitev polnega učinka prava Unije v skladu s spoznanji iz sodbe, s katero je bila ugotovljena neizpolnitev obveznosti (glej v tem smislu sodbi z dne 19. januarja 1993, Komisija/Italija, C-101/91, EU:C:1993:16, točka 24, in z dne 18. januarja 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, točka 39).
- 39 V obravnavani zadevi je treba na prvem mestu spomniti, da je Sodišče v sodbi z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), na katero se sklicuje predložitveno sodišče, razsodilo, da je treba člen 63 PDEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, na podlagi katere pravice užitka, ki so bile predhodno ustanovljene na kmetijskih zemljiščih in katerih imetniki niso v bližnjem sorodstvu z lastnikom teh zemljišč, po samem zakonu ugasnejo in so posledično izbrisane iz zemljiške knjige.
- 40 Sodišče je namreč najprej v točkah od 62 do 64 navedene sodbe ugotovilo, da zadevna nacionalna ureditev s tem, da določa *ex lege* ugasnitev pravic užitka, ki so jih imeli na kmetijskih zemljiščih državljani držav članic, ki niso Madžarska, že zaradi svojega cilja in zgolj zaradi tega dejstva omejuje pravice zadevnih oseb do prostega pretoka kapitala, ki je zagotovljen s členom 63 PDEU, saj sta jim bili s to ureditvijo odvzeti možnost nadaljnjega izvrševanja njihovih pravic užitka, ker zlasti niso mogle uporabljati in izkoriščati zadevnih zemljišč ali jih oddati v zakup ter od tega pridobivati korist, in možnost, da to pravico odtujijo. Dalje, Sodišče je v točki 65 navedene sodbe

dodalo, da lahko navedena ureditev nerezidente odvrča od prihodnjih naložb na Madžarskem. Nazadnje, Sodišče je v točkah 24, 94 in 107 iste sodbe ugotovilo, da te omejitve prostega pretoka kapitala na podlagi elementov, ki jih je predložila Madžarska, ni mogoče utemeljiti.

- 41 Na drugem mestu je treba v zvezi z vprašanjem, ali taka razlaga člena 63 PDEU, ki je podana v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja na podlagi člena 267 PDEU, za predložitveno sodišče pomeni obveznost, da ne uporabi zadevne nacionalne ureditve, opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča razlaga pravila prava Unije, ki jo Sodišče poda pri izvrševanju pristojnosti na podlagi člena 267 PDEU, če je to potrebno, pojasnjuje in natančneje določa pomen in obseg tega pravila, kot ga je treba ali bi ga bilo treba razumeti in uporabljati od začetka njegove veljavnosti (sodba z dne 7. avgusta 2018, Hochtief, C-300/17, EU:C:2018:635, točka 55). Drugače povedano, sodba, izdana v postopku predhodnega odločanja, ni oblikovalna, temveč izključno ugotovitvena (sodba z dne 28. januarja 2015, Starjakob, C-417/13, EU:C:2015:38, točka 63).
- 42 Kadar je bilo torej v sodni praksi Sodišča jasno odgovorjeno na vprašanje v zvezi z razlago prava Unije, mora nacionalno sodišče storiti vse potrebno za uporabo te razlage (glej v tem smislu sodbo z dne 5. aprila 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, točka 42).
- 43 Poleg tega mora v skladu z načelom primarnosti nacionalno sodišče, ki v okviru svojih pristojnosti uporablja določbe prava Unije, če nacionalne ureditve ne more razlagati tako, da bi bila ta skladna z zahtevami prava Unije, zagotoviti polni učinek teh določb tako, da po potrebi po uradni dolžnosti odloči, da ne bo uporabilo nacionalne ureditve, tudi poznejše, ki je v nasprotju z določbo prava Unije z neposrednim učinkom, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati predhodno odpravo te določbe po zakonodajni poti ali kakšnem drugem ustavnem postopku (glej v tem smislu sodbo z dne 24. junija 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, točki 58 in 61).
- 44 V zvezi s členom 63 PDEU, na katerega se nanaša ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da ima ta člen neposredni učinek, tako da se je nanj mogoče sklicevati pred nacionalnim sodiščem in lahko povzroči neuporabo nacionalnih pravil, ki so z njim v nasprotju (glej v tem smislu sodbo z dne 14. septembra 2017, The Trustees of the BT Pension Scheme, C-628/15, EU:C:2017:687, točka 49).
- 45 Ker v obravnavani zadevi nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari ni združljiva s členom 63 PDEU, kot je razvidno iz sodbe z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), mora predložitveno sodišče, ki odloča o tožbi za odpravo odločbe, ki temelji zlasti na tej ureditvi, zagotoviti polni učinek člena 63 PDEU tako, da navedene nacionalne ureditve ne uporabi za rešitev spora, o katerem odloča.
- 46 Dodati je treba, da je ista obveznost veljala za nacionalne upravne organe, pri katerih je tožeča stranka iz postopka v glavni stvari vložila predlog za ponovni vpis svojih pravic užitka v zemljiško knjigo (glej v tem smislu sodbo z dne 4. decembra 2018, Minister for Justice and Equality in Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, točka 38 in navedena sodna praksa), vendar so ti organi še naprej uporabljali nacionalno ureditev iz postopka v glavni stvari in posledično ta predlog zavrnil, s čimer so to obveznost kršili.
- 47 Na tretjem mestu je treba v zvezi z okoliščino, da družba Grossmania pred sodiščem v za to predpisanih rokih ni izpodbijala izbrisa svojih pravic užitka, navesti, da predložitveno sodišče ni pojasnilo, kako bi taka okoliščina lahko povzročila težavo za rešitev spora o glavni stvari. V tem okviru je namreč to sodišče navedlo zgolj, da je pristojni nacionalni upravni organ ponovni vpis

pravic užitka tožeče stranke iz postopka v glavni stvari zavrnil na podlagi okoliščine, da člen 108(1) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih in člen 37(1) zakona iz leta 2013 o kmetijskih zemljiščih še vedno veljata. Vendar je madžarska vlada v stališču, ki ga je predložila Sodišču, poudarila, da je v skladu z nacionalnim pravom izbris, če ni bil izpodbijan, postal pravnomočen in pomeni oviro za ponovni vpis pravic užitka v zemljiško knjigo.

- 48 Čeprav torej ni naloga Sodišča, da na podlagi sodelovanja iz naslova člena 267 PDEU preveri pravilnost pravnega in dejanskega okvira, za opredelitev katerega je odgovorno nacionalno sodišče, v obravnavani zadevi ni izključeno, da lahko dvomi predložitvenega sodišča izhajajo iz dejstva, da pravnomočnost izbrisa pravic užitka temu sodišču preprečuje, da bi za namene spora o glavni stvari izpeljalo vse posledice iz ugotovljene nezakonitosti nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari.
- 49 Če bi se ta hipoteza izkazala za utemeljeno in da bi se predložitvenemu sodišču dal koristen odgovor, je treba opozoriti, da je na podlagi načela procesne avtonomije naloga nacionalnega pravnega reda vsake države članice, da uredi postopkovna pravila glede pravnih sredstev, katerih namen je zagotoviti varstvo pravic pravnih subjektov, vendar je treba spoštovati pogoj, da ta pravila v položajih, ki so zajeti s pravom Unije, niso manj ugodna kot v podobnih položajih, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in da v praksi ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanja pravic, ki jih podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbo z dne 10. marca 2021, Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N., C-949/19, EU:C:2021:186, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 50 Kar zadeva spoštovanje načela enakovrednosti, mora predložitveno sodišče preveriti, ali se v madžarskem pravu možnost izpodbijanja ukrepa izbrisa pravic užitka, ki je postal pravnomočen, v okviru tožbe zoper odločbo, s katero je bil zavržen predlog za ponovni vpis teh pravic, ne razlikuje glede na to, ali se s tem ukrepom krši nacionalno pravo ali pravo Unije.
- 51 V zvezi s spoštovanjem načela učinkovitosti je treba poudariti, da je treba v skladu s sodno prakso vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so varstvo pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in učinkovit potek postopka (sodba z dne 20. maja 2021, X (Cisterne za prevoz UNP), C-120/19, EU:C:2021:398, točka 72).
- 52 Sodišče pa je že priznalo, da pravnomočnost upravne odločbe, ki je nastala po izteku razumnih rokov za vložitev tožbe, prispeva k pravni varnosti, zaradi česar pravo Unije ne zahteva, da mora upravni organ načeloma spremeniti upravno odločbo, ki je postala pravnomočna (sodba z dne 12. februarja 2008, Kempster, C-2/06, EU:C:2008:78, točka 37). Spoštovanje načela pravne varnosti tako omogoča, da se prepreči neomejeno izpodbijanje upravnih aktov, ki imajo pravne učinke (sodba z dne 19. septembra 2006, i-21 Germany in Arcor, C-392/04 in C-422/04, EU:C:2006:586, točka 51).
- 53 V obravnavani zadevi je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da je rok za vložitev pritožbe zoper odločbo nacionalnega organa, pristojnega za zemljiško knjigo, petnajst dni od njene vročitve in da je v primeru zavrnitve te pritožbe rok za vložitev tožbe trideset dni od obvestila o tej zavrnitvi. Ti roki se načeloma zdijo zadostni, da zadevnim osebam omogočajo izpodbijanje take odločbe.

- 54 Vendar je Sodišče v bistvu razsodilo, da je mogoče na podlagi načel učinkovitosti in lojalnega sodelovanja, ki izhajata iz člena 4(3) PEU, zaradi posebnih okoliščin nacionalnemu upravnemu organu naložiti, naj ponovno preuči upravno odločbo, ki je postala pravnomočna. V tem okviru je treba upoštevati posebnosti zadevnih položajev in interesov, da se poišče ravnotežje med zahtevo po pravni varnosti in zahtevo po zakonitosti z vidika prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 20. decembra 2017, Incyte, C-492/16, EU:C:2017:995, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 55 V obravnavani zadevi so bile pravice užitka družbe Grossmania iz zemljiške knjige izbrisane na podlagi nacionalne ureditve, ki – kot je bilo navedeno v točki 40 te sodbe – s tem, da določa *ex lege* ugasnitev pravic užitka, ki jih imajo na kmetijskih zemljiščih državljani držav članic, ki niso Madžarska, že zaradi svojega cilja in samo zaradi tega dejstva omejuje pravico zadevnih oseb do prostega pretoka kapitala, ki je zagotovljen s členom 63 PDEU, pri čemer te omejitve ni mogoče utemeljiti z nobenim elementom.
- 56 Poleg tega, kot je razvidno iz sodbe z dne 21. maja 2019, Komisija/Madžarska (Užitek na kmetijskih zemljiščih) (C-235/17, EU:C:2019:432), zlasti iz njenih točk 81, 86, 124, 125 in 129, ta nacionalna ureditev prav tako posega v lastninsko pravico, zagotovljeno s členom 17(1) Listine, ker zadevnim osebam po sami naravi stvari prisilno, v celoti in dokončno odvzema njihove obstoječe pravice užitka, ne da bi bila utemeljena z razlogom javne koristi ali da bi jo spremljal sistem plačila pravične in pravočasne odškodnine.
- 57 Iz teh elementov je razvidno, da nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari tako kot odločbe, s katerimi se izvaja, pomeni očitno in resno kršitev temeljne svoboščine iz člena 63 PDEU in lastninske pravice, zagotovljene s členom 17(1) Listine. Poleg tega se zdi, da je imela ta kršitev obsežne posledice, saj je, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 50 sklepnih predlogov – pri čemer se je oprl na pojasnila madžarske vlade v zadevah, v katerih je bila izdana sodba z dne 6. marca 2018, SEGRO in Horváth (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157, točka 71) – ukinitvev pravic užitka prizadela več kot 5000 državljanov držav članic, ki niso Madžarska.
- 58 V teh okoliščinah je treba glede na obsežne škodljive posledice, ki jih povzročata nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari in izbris pravic užitka, s katerim se ta ureditev izvaja, zahtevi po zakonitosti z vidika prava Unije pripisati poseben pomen.
- 59 V zvezi z zahtevo po pravni varnosti je treba dodati, da je člen 108 zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih za pravice užitka, na katere se nanaša, določil, da te pravice ugasnejo „po samem zakonu“ 1. maja 2014, nakar se v skladu s členom 94 zakona o zemljiški knjigi izbrišejo iz zemljiške knjige z odločbo, sprejeto v ta namen.
- 60 Taka ugasnitev pravic užitka „po samem zakonu“ pa glede na svojo naravo učinkuje neodvisno od odločb o izbrisu, ki se sprejmejo naknadno na podlagi člena 94 zakona o zemljiški knjigi.
- 61 Zato, tudi če bi bil izbris pravic užitka, kot je to na obravnavi poudarila madžarska vlada, samostojno dejanje glede na ugasnitev teh pravic po samem zakonu, nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari s tem, da na tak način opredeljuje pravila take ugasnitve, lahko ustvarja zmedo glede tega, ali morajo imetniki pravic užitka, ki so ugasnile po samem zakonu, izpodbijati naknadne odločbe o izbrisu, da bi zavarovali svoje pravice užitka.

- 62 Če bi bilo torej potrjeno, da madžarsko pravo ne omogoča, da se pred sodiščem v okviru tožbe, vložene zoper zavrnitev predloga za ponovni vpis pravic užitka, izpodbija ukrep izbrisa teh pravic, ki je medtem postal pravnomočen, te nemožnosti ne bi bilo mogoče razumno utemeljiti z zahtevo po pravni varnosti in bi jo morale to sodišče zavrniti iz razloga, da je v nasprotju z načelom učinkovitosti in načelom lojalnega sodelovanja, ki izhajata iz člena 4(3) PEU.
- 63 Na četrtem mestu je treba glede vprašanja, ali so v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, pristojni organi, potem ko se zavrne uporaba nacionalne ureditve, dolžni v vseh okoliščinah ponovno vpisati zadevne pravice užitka ali pa je to nezakonito ukinitve mogoče popraviti z drugimi sredstvi, navesti, da morajo države članice v skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU odpraviti protipravne posledice kršitve prava Unije (sodba z dne 25. junija 2020, A in drugi (Vetrne elektrarne v občinah Aalter in Nevelle), C-24/19, EU:C:2020:503, točka 83).
- 64 Zato organi zadevne države članice po sodbi, ki je bila izdana na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe in iz katere izhaja nezdržljivost nacionalne zakonodaje s pravom Unije, niso dolžni zgolj opustiti uporabo take zakonodaje v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 43 te sodbe, ampak morajo tudi sprejeti vse druge splošne ali posamične ukrepe, ki so primerni za zagotovitev spoštovanja tega prava na njihovem ozemlju (glej v tem smislu sodbo z dne 21. junija 2007, Jonkman in drugi, od C-231/06 do C-233/06, EU:C:2007:373, točka 38).
- 65 Ker v pravu Unije ni posebnih pravil v zvezi z načinom, na katerega je treba odpraviti protipravne posledice kršitve člena 63 PDEU v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, so lahko taki ukrepi zlasti ponovni vpis nezakonito ukinjenih pravic užitka v zemljiško knjigo, ker je tak ponovni vpis najboljši način, da se vsaj z učinkom za naprej ponovno vzpostavi pravni in dejanski položaj, v katerem bi bila zadevna oseba, če njene pravice ne bi bile nezakonito ukinjene.
- 66 Vendar lahko, kot je generalni pravobranilec v bistvu prav tako navedel v točki 55 sklepnih predlogov, v posebnih primerih objektivne in legitimne ovire, zlasti pravne, nasprotujejo takemu ukrepu, zlasti kadar je po ukinitvi pravic užitka novi lastnik v dobri veri pridobil zemljišča, na katerih so obstajale zadevne pravice, ali kadar so bila ta zemljišča prestrukturirana.
- 67 V obravnavanem primeru bo morale predložitveno sodišče glede na pravni in dejanski položaj, ki obstaja ob odločanju, preveriti, ali je treba pristojnemu organu naložiti, naj ponovno vpiše pravice užitka, katerih imetnica je bila družba Grossmania.
- 68 Le če bi se tak ponovni vpis dejansko izkazal za nemogoč, bi bilo za odpravo protipravnih posledic kršitve prava Unije potrebno, da se nekdanjim imetnikom ukinjenih pravic užitka prizna pravica do finančnega ali drugega nadomestila, katerega vrednost bi bila primerna, da bi bila v finančnem smislu povrnjena ekonomska izguba, ki je posledica ukinitve teh pravic.
- 69 Poleg tega ne glede na ukrepe iz točk 65 in 68 te sodbe, katerih namen je odpraviti protipravne posledice kršitve člena 63 PDEU, polni učinek prava Unije zahteva, da imajo posamezniki, ki so zaradi kršitve tega prava oškodovani, na podlagi načela odgovornosti države za škodo, ki je bila s tako kršitvijo povzročena, tudi pravico do odškodnine, če so izpolnjeni trije pogoji, in sicer, da so jim s kršenim pravilom prava Unije podeljene pravice, da je kršitev tega pravila dovolj resna ter da obstaja neposredna vzročna zveza med to kršitvijo in škodo, ki je nastala posameznikom (sodbi z dne 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur in Factortame, C-46/93 in C-48/93, EU:C:1996:79, točka 51, in z dne 24. marca 2009, Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, točka 20).

- 70 V obravnavani zadevi je treba tako najprej navesti, da so s členom 63 PDEU posameznikom podeljene pravice, ker ta člen v okoliščinah, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, imetnikom pravic užitka daje pravico, da jim te pravice ne bodo odvzete s kršitvijo tega člena (glej po analogiji sodbo z dne 14. septembra 2017, *The Trustees of the BT Pension Scheme*, C-628/15, EU:C:2017:687, točka 48). Člen 17 Listine je prav tako pravno pravilo, s katerim so posameznikom podeljene pravice (sodba z dne 21. maja 2019, *Komisija/Madžarska (Užitek na kmetijskih zemljiščih)*, C-235/17, EU:C:2019:432, točka 68).
- 71 Dalje, iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je kršitev prava Unije očitno resna, kadar se je nadaljevala kljub razglasitvi sodbe, s katero je bila ugotovljena očitana neizpolnitev obveznosti, sodbe, izdane v postopku predhodnega odločanja, ali ustaljene sodne prakse Sodišča na zadevnem področju, iz katerih izhaja, da je zadevno ravnanje kršitev (sodba z dne 30. maja 2017, *Safa Nicu Sepahan/Svet*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, točka 31). Tako pa je v obravnavani zadevi, kot je bilo opozorjeno v točki 37 te sodbe.
- 72 Nazadnje, ob upoštevanju sodb z dne 6. marca 2018, *SEGRO in Horváth* (C-52/16 in C-113/16, EU:C:2018:157), ter z dne 21. maja 2019, *Komisija/Madžarska (Užitek na kmetijskih zemljiščih)* (C-235/17, EU:C:2019:432), se zdi, da obstaja neposredna vzročna zveza med kršitvijo člena 63 PDEU in škodo, ki je nastala družbi Grossmania zaradi te kršitve, kar mora preveriti predložitveno sodišče ali po potrebi sodišče, pristojno za to področje v skladu z madžarskim pravom.
- 73 Na petem in zadnjem mestu je treba glede okoliščine, da sta začela veljati odstavka 4 in 5 člena 108 zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih, na katero opozarja predložitveno sodišče, navesti, da to sodišče ne pojasnjuje, zakaj sta ti novi določbi upoštevni za rešitev spora o glavni stvari, niti natančneje ne opredeli, ali se ti novi določbi uporabljata v trenutni fazi postopka. Madžarska vlada je izpodbijala tako uporabo, ker naj bi se zanjo vsekakor zahteval obstoj odločbe o ponovnem vpisu pravic užitka družbe Grossmania, ki pa v tej fazi še ni bila sprejeta.
- 74 V teh okoliščinah zadostuje pojasniti, da mora biti člen 108(4) in (5) zakona iz leta 2013 o prehodnih ukrepih prav tako združljiv zlasti z načelom učinkovitosti, kot je nanj opozorjeno v točki 51 te sodbe, kar pomeni, da v praksi ne sme onemogočiti ali čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih podeljuje pravo Unije, in s temeljnimi svoboščinami, zlasti s prostim pretokom kapitala iz člena 63 PDEU.
- 75 Glede na vse zgornje preudarke je treba na vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba pravo Unije, zlasti člen 4(3) PEU in člen 267 PDEU, razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi zoper odločbo o zavrnitvi predloga za ponovni vpis pravic užitka, ki so na podlagi nacionalne ureditve, ki ni združljiva s členom 63 PDEU, kot ga je razložilo Sodišče v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, po samem zakonu ugasnile in so bile izbrisane iz zemljiške knjige:
- zavrniti uporabo te ureditve ter,
 - razen v primeru objektivnih in legitimnih ovir, zlasti pravnih, naložiti pristojnemu upravnemu organu, naj opravi ponovni vpis pravic užitka, tudi če izbris teh pravic v zakonskih rokih ni bil sodno izpodbijan in je posledično v skladu z nacionalnim pravom postal pravnomočen.

Stroški

- 76 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Pravo Unije, zlasti člen 4(3) PEU in člen 267 PDEU, je treba razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi zoper odločbo o zavrnitvi predloga za ponovni vpis pravic užitka, ki so na podlagi nacionalne ureditve, ki ni združljiva s členom 63 PDEU, kot ga je razložilo Sodišče v sodbi, izdani v postopku predhodnega odločanja, po samem zakonu ugasnile in so bile izbrisane iz zemljiške knjige:

- **zavrniti uporabo te ureditve ter,**
- **razen v primeru objektivnih in legitimnih ovir, zlasti pravnih, naložiti pristojnemu upravnemu organu, naj opravi ponovni vpis pravic užitka, tudi če izbris teh pravic v zakonskih rokih ni bil sodno izpodbijan in je posledično v skladu z nacionalnim pravom postal pravnomočen.**

Podpisi